

VÄST SAHARA

Nr 2 2011 Pris 30 kronor

Frankrike sviker
västsaharierna igen 4

De sviker inte. Bistånd
från Palmecentret 5

"Vårt lands rike-
domar är vår olycka" 15

INGEN VIND FÖR

FOLKRÄTTEN

Utges av
Föreningen Västsahara
och utkommer med fyra
nummer per år.

ISSN 1652-2052

**Ansvarig utgivare och
redaktör:**

Lena Thunberg

Redaktionsråd:

Ulla-Karin Karlson

Jan Strömdahl

Arto Valtonen

Martin Wikström

Monica Zak

Grafisk form:

Tidningsform & Textfason

Layout:

Ulla-Karin Karlson

Adress:

Västsahara

c/o Afrikagrupperna

Linnégatan 21,

413 04 Göteborg

Telefon:

070 - 475 46 45

Hemsida och facebook:

www.vastsahara.net

E-post:

vastsahara@brevet.nu

Prenumerationer:

Privatperson: 125:-

Stödprenumeration: 145:-

Organisationer: 150:-

Utländsk pren: 200:-

Plusgiro:

20 40 03 - 8

Föreningen Västsahara:

Jan Strömdahl

070 - 438 88 41

Omslagsbilder:

Framsida: Flyktinglägren.

Palmecentret

Baksida: Kvinna i flykting-

lägren. Natasa Mirošević

Tryckeri: Markaryds Grafiska

Presslagd: Maj 2011

Tidskriften Västsahara får
bidrag av Statens kultur-
råd och Folke Bernadotte-
akademien.

NORDENS ENDA TIDSKRIFT OM

Fortfarande utan mänskliga rättigheter

Frankrike stoppade åter MR-mandatet i FN.

4

Brahim Dahane villkorligt frigiven

Efter 18 månader i fängelse utan dom.

5

Svenska jurister i flyktingläger

Föreläste om FN-systemet och om mänskliga rättigheter.

6

Inga Brandell, statsvetare:

"Folkkrätten står inte högt i kurs."

8

Kämpar tillsammans med Västsaharas folk

Laila Naraghi berättar om arbetet på Palmecentret.

10

"Vår lands rikedom är vår olycka"

Diskrimineringen gör livet svårt att leva.

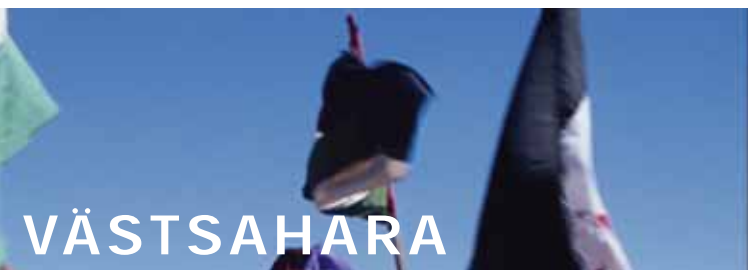
15

Sprang för ett fritt Västsahara

Jens Holm (V) sprang som ende svensk årets maraton i öknen.

16

Vill du veta mer? Tidskriften Västsahara: Nyheter, bakgrund, informationsmaterial, www.vastsahara.net **VästsaharaAktionen:** 27 medlemsorganisationers kampanjsida, nyheter, bakgrund och plattform, www.vastsaharaaktionen.se **Arso:** Bakgrund och nyheter på engelska, www.arso.org **Western Sahara Resource Watch:** Nyheter och information om Västsaharas naturresurser på engelska www.wsrw.org **Støttekomiteen for Vest-Sahara:** www.vest-sahara.no **Polisario Front:** Telefon 08-315610 **Lästips:** Västsahara – Afrikas sista koloni, Lena Thunberg, Föreningen Västsahara, 2004, 80:-, Informationsfoldrar (enstaka gratis): Muren, minorna, bomberna 2009, Ockuperat område 2008, Västsahara 2006.

EN HISTORIA AV VÅLD OCH SVEK

Västsahara är till två tredjedelar ockuperat av Marocko sedan 1975. De västsaharier som lyckades fly bor sedan dess i flyktingläger i Algeriet.

Västsahara, som var en spansk koloni, står på FN:s lista över länder som ska avkoloniseras. Sedan 1991 finns en FN-styrka på plats för att genomföra en folkomröstning om Västsaharas självständighet. Vapenvila råder mellan Marocko och den västsahariska befrielseörelsen Polisario sedan dess. Någon folkomröstning har dock inte ägt rum på grund av Marockos vägran att acceptera ett självständigt Västsahara. Frankrike och USA är Marockos främsta supportrar.

Marocko är en av EU:s största mottagare av ekonomiskt stöd. I maj 2006 undertecknade EU ett sensationellt fiskeavtal med Marocko, där de västsahariska vattnen är inkluderade. Detta strider mot internationell lag.

Sedan maj 2005 har det marockanska förtrycket mot den västsahariska befolkningen i de ockuperade delarna ökat.

FN:s svek mot västsaharierna

Det blev inget utvidgat mandat för Minurso i år heller.

Frankrike med sin vetorätt i säkerhetsrådet stoppade åter kravet på att FN-styrkan ska övervaka och rapportera om brott mot de mänskliga rättigheterna. Minurso är den enda fredsbevarande FN-styrkan som saknar detta mandat. Det är härresande att Frankrike driver denna linje, samtidigt som ju försvaret av civilbefolkningen var det franska argumentet för att agera militärt i både Libyen och Elfenbenskusten.

Svenska folkrättsjurister har i en studie visat att enligt folkrätten har västsaharierna rätt till avkolonisering och därmed självständighet samt att EU:s fiskeavtal bryter mot folkrätten.

Samtidigt konstaterar statsvetaren Inga Brandell att folkrätten tyvärr inte står högt i kurs i EU nuförtiden.

Tidskriften Västsahara startar med detta nummer en artikelserie om det svenska biståndet till västsaharierna. Palmecentret skriver här om sitt arbete.

Människorättsaktivisterna Brahim Dahane, Ali Salem Tamek och Ahmed Nasiri frigavs villkorligt 14 april efter 18 månaders fängelse utan dom. Det betyder alltså att de kan fängslas igen. Amnesty International kräver nu att alla anklagelser mot dem ska strykas.

Under våren har två riksdagsledamöter och ungdomar med anknytning till Jakobsbergs folkhögskola och Emmaus Björkä vid olika tillfällen lyckats ta sig in i och stanna några

dagar i den ockuperade delen av Västsahara. Tidigare har utvisningar eller avvísningar vid gränsen varit vanliga. Här kommer deras berättelser.

LENA THUNBERG
redaktör för Västsahara

SENASTE NYTT

Detta är FN:s skyldighet

– Världssamfundet har en skyldighet att respektera västsahariernas rätt till självbestämmande och att se till att denna tragedi som har varat i mer än 35 år får ett slut, sa Francesco Bastagli, tidigare FN:s generalsekreterares Särskilde representant för Västsahara. Uttalandet gjordes i det västsahariska flyktinglägret Dakhla den 6 maj i samband med den årliga internationella filmfestivalen FISAHARA.

– Västsahara ska avkoloniseras enligt FN:s resolution. Det finns ingen tvekan kring det, sa Bastagli som påminde om att ytterligare hundratals FN-resolutioner har bekräftat västsahariernas rätt till självbestämmande och självständighet.

Bastagli fördömde den franska regeringens motstånd till MR-mandat för Minurso och påminde om att Minurso är den enda FN-mission som saknar rätten att övervaka mänskliga rättigheter.

Francesco Bastagli tjänstgjorde som Särskild representant för Västsahara från 2005 till 2006 då ha slutade i protest mot FN-organisationens flathet, något som flera före honom också gjort. Italienaren Bastagli började arbeta för FN 1974.

Bombdåd i Marrakech

Sexton personer dog och tjugo skadades vid ett bombdåd på ett kafé i Marrakech den 28 april. Ingen organisation har tagit på sig ansvaret, men de marockanska myndigheterna misstänkte från början att en marockan som fått kunglig amnesti från fängelse två veckor tidigare, var den skyldige. Därefter har man anklagat en Al Qaida-grupp för att ligga bakom dådet.

Tio miljoner turister besöker Marocko varje år, bland annat Marrakech.

Aicha Dahane till Australien

Aicha Dahane besökte i april Geelong i Australien för att göra fackföreningsmedlemmar medvetna om att företaget Incitec Pivots import av fosfat från Marocko kommer från det ockuperade Västsahara.

– Vi vill att ni trycker på företagen så att importen av väst-saharisk fosfat upphör, sa hon.

Aicha är syster till människorättsaktivisten Brahim Dahane och har politisk asyl i Storbritannien. När hon var 12 år försvann hennes bror och var borta i fyra år i ett hemligt fängelse.

GDEIM IZIK

Fortfarande utan mänskliga rättigheter

FN:s 17 fredsbevarande styrkor ska övervaka och rapportera om brott mot de mänskliga rättigheterna. Detta gäller dock inte FN-styrkan Minurso i Västsahara.

Frankrike, Marockos största supporter, har med hjälp av sin vetorätt i säkerhetsrådet i flera år lyckats stoppa alla försök att utvidga mandatet, när FN-resolutionen om Minurso ska förnyas.

När mandatet förlängdes i slutet av april med ett år, hade det föregåtts av starka påtryckningar från Frankrike och Marocko mot en utvidgning. Generalsekreterarens rapport som föregår resolutionen försenades med nästan två veckor.

Mandatet utvidgades inte, trots krav från bland andra FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (UNHCHR) till Ban

Ki-Moon samt Sydafrika i säkerhetsrådet. I stället finns en vag formulering om att MR-rådet ska ta itu med ”påstådda kränkningar” av mänskliga rättigheter.

Samtidigt använder både Frankrike och andra medlemmar i säkerhetsrådet just mänskliga rättigheter och skydd av civilbefolkningen som ett argument för det militära agerandet i både Libyen och Elfenbenskusten.

– För att återupprätta FN:s trovärdighet måste Minurso ges befogenhet att övervaka MR-situationen i Västsahara. Det anser vi och många andra. Men det tog man inte hänsyn till i den nya resolutionen. Det är inget alternativ att involvera UNHCHR. De finns inte på plats i området och kan inte övervaka de dagliga kränkningar som väst-saharier utsätts för, säger Brahim Mokhtar,

Polisarios representant i Sverige.

– Jag tycker inte att den här resolutionen skiljer sig från de tidigare egentligen. Vi måste alltså vänta ännu ett år för att se om Frankrike och andra länder tycker att det är värt att titta på vad Marocko verkligen gör i Västsahara, säger Brahim Mokhtar.

– De marockanska myndigheterna fortsätter att undertrycka väst-sahariernas kamp för självständighet och beröva dem sina grundläggande mänskliga fri- och rättigheter; något som flertalet internationella människorättsorganisationer såsom Amnesty International och Human Rights Watch bekräftar kontinuerligt.

Det skrev sju svenska jurister, bland andra Cecilia Asklöf, Ove Bring och Pål Wrangle i en debattartikel i Svenska Dagbladet den 27 april, där de krävde en utvidgning av FN-

Möte i Boujdour

Den villkorligt frigivne Brahim Dahane, ordförande i människorättsorganisationen ASVDH, deltog i ett välkomstmöte i Boujdour, 20 mil söder om El Aaiún 5 maj. I mötet om västsahariskt motstånd och kamp för självständighet och frihet med fredliga medel deltog flera västsahariska människorättsaktivister, bland andra Mohamed Daddach, Hammad Hammad och Dah Mustapha.

Mötet krävde att alla västsahariska politiska fångar frigges och att FN löser konflikten snabbt.

Filmfestival i öknen

För åttonde året arrangeras FiSAHARA, en internationell filmfestival i flyktinglägret Dakhla under en vecka. Filmvisningar utomhus i sandöknen, seminarier, workshops för barn och vuxna att filma är delar av festivalen.

Syftet med festivalen, som besöks av främst filmare från Spanien, är att ge röst åt västsaharierna samt att ge dem träning i filmens redskap och budskap. Två filmer som visades var "Dibujos de luz" och "Los ojos de Julia".

mandatet av folkrättsliga skäl.

Protestlägret Gdeim Izik bröts upp av marockansk polis i november, journalister utvisades, tv-bolaget al-Jaziras kontor stängdes i Rabat och Minurso släpptes inte i Gdeim Izik-området. Ingen straffrättslig process mot de marockanska militära styrkornas attacker

mot civila har inletts, skriver juristerna och menar att en fredsbevarande FN-insats som saknar ett mandat att övervaka och rapportera om brott mot de mänskliga rättigheterna är "haltande och kan inte fullgöra sitt uppdrag".

Lena Thunberg

Brahim Dahane villkorligt frigiven

Männikorättsaktivisterna Brahim Dahane, Ali Salem Tamek och Ahmed Nasiri frigavs villkorligt den 14 april, samma dag som de tre västsaharierna hade annonserat ännu en hungerstrejk.

De tre hade då suttit fängslade utan dom i 18 månader i fängelser i Salé utanför Rabat och i Casablanca. De betraktades som samvetsfångar av Amnesty International.

– Detta är inte en dag för tidigt. Hoppas bara att det villkorliga frigivandet inte bara är en fint från regimen, så att de tar in honom igen, säger Eskil Franck, intendent på Forum för Levande historia som 2009 var organisatör för utdelningen av den svenska regeringens Angerpris till Brahim Dahane. Han fick priset i sin frånvaro av kulturminister Lena Adelsohn-Liljeroth för att han "med fredliga medel och personligt mod riskerat sitt liv i kampen för mänskliga rättigheter".

De tre männen greps den 8 oktober 2009 tillsammans med människorättsaktivisterna Yahdad Ettarroussi, Saleh Lebayhi, Rachid Seghair och Dagja Lachgar, när de sex männen och en kvinna återvände från ett första besök i flyktinglägren i Algeriet. De anklagades för att utgöra ett hot mot Marockos yttre säkerhet samt högförräderi och skulle ställas inför militärdomstol och riskerade dödsstraff.

Kvinnan frigavs villkorligt av medicinska

skäl i januari 2010 och de övriga tre männen släpptes villkorligt i maj 2010.

I september 2010 överfördes målet mot de återstående Brahim Dahane, Ali Salem Tamek och Ahmed Nasiri plötsligt till en civil domstol. Anklagelserna hade förvandlats till att västsaharierna utgjorde "ett hot mot Marockos inre säkerhet".

En mängd internationella organisationer som Amnesty International och Human Rights Watch hade sedan länge krävt att de skulle släppas fria omedelbart och

villkorlös.

Då hade de också hungerstrejkat vid åtta tillfällen och krävt en rättegång eller villkorlös frisläppande.

Rättegången sköts upp fyra gånger och ägde till slut rum i januari. Domslutet som också sköts upp, har inte meddelats. I stället kom det villkorade frigivandet i april.

Tre av de avbrutna rättegångarna bevakades av svenska representanter för Internationella Juristkommissionen, som beskrev förhandlingarna som tumultartade, kaotiska och helt oacceptabla.

– Jag tror att man frigav de tre just när FN-resolutionen i säkerhetsrådet debatterades, för att påverka beslutet. Man ville ge intryck av att Marocko är flexibelt när det gäller mänskliga rättigheter, säger Brahim Mokhtar, Polisarios representant i Sverige.

– Det är viktigt att komma ihåg att villkorlig frigivning betyder att de sju inte är fria utan kan fängslas igen, närhelst Marocko så bestämmer, påpekar Brahim Mokhtar.

Amnesty International kräver att frisläppandet av de sju ska vara villkorlös och att alla anklagelser mot dem ska strykas.

Lena Thunberg

Bild: ASVDH

Ali Salem Tamek, Ahmed Nasiri och Brahim Dahane släpptes 14 april.

Cirka 165.000 väst-saharier bor i flyktingläger i den algeriska öknen sedan 1975.

Svenska jurister föreläste i flyktingläger

– Vi upplevde det som att många ungdomar är trötta på att vänta på en fredlig lösning och ser en militär lösning som det enda möjliga, berättade Ylva Lennartsson Hartmann på seminariet "Väst-sahara – folkrätt, fiske och flyktingar".

Seminariet, som hölls den 31 mars i Stockholm, var organiserat av ILO, International Law Association, där professorn i folkrätt Ove Bring är ordförande. Bland andra deltog juristerna Ylva Lennartsson Hartmann och Hanga Sántha från Internationella Juristkommissionens svenska avdelning (ICJ) och statsvetaren Irma Norrman.

Ylva Hartmann och Hanga Sántha berättade sommaren 2010 om folkrätt för väst-

sahariska ungdomar, som var inbjudna till Sverige av Palmecentret.

– Det här borde ni komma till flyktinglägren och berätta om också, tyckte flera av ungdomarna.

Det ledde till att juristerna med hjälp av

"Det var många intryck, barn som döpts efter länder som erkänt Väst-sahara och framför allt alla vänliga människor som var lätta att få kontakt med."

bidrag från Olof Palmes Minnesfond reste till flyktinglägren i februari i år tillsammans med Irma Norrman.

De genomförde workshops om FN-systemets olika institutioner och skydd för mänskliga rättigheter och människorättsförsvarare.

Deltagare var anhöriga till försvunna väst-saharier, advokater, medlemmar i anhörigföreningen AFAPREDESA samt några personer från ockuperat område.

– Vi kommer att fortsätta samarbeta med AFAPREDESA och stödja dem om de till exempel vill skriva rapporter till FN-organen, vilket inte är det lättaste, säger Ylva Lennartsson Hartmann, som berättar att utbildningen under tre dagar var mycket uppskat-

tad och omtumlande.

– Man förväntar sig inte att träffa en justitieminister mitt ute i sanden.

– Det var många intryck under två-veckorsresan. Det var allt från makrillburkar i sanden, svenska T-tröjor med Svenska Dagbladet-reklam, barn som döpts efter länder som erkänt Västsahara och framför allt alla vänliga människor som var lätta att få kontakt med.

Svenskarna hann också med besök på svenska ambassaden i Alger, möte med den algeriska vänskapsorganisationen CNAPS och EU:s biståndsorgan ECHO.

– Vi hörde senare kritik från spanjorer som menade att EU planerar att minska det humanitära biståndet till lägren för att pressa Polisario att acceptera autonomiplanen, säger Ylva Lennartsson Hartmann.

Desillusionerade ungdomar. Några av de ungdomar som juristerna träffade var Fatma och Mohammed.

Fatmas pappa är en av de 4.500 som försvann mellan 1975 och 1991. Av dessa är 500 fortfarande försvunna. 2003 inrättades en så kallad Sanningskommitté i Marocko för att utreda MR-brott under kung Hassan II:s regering 1956–1999 mot marockaner och västsaharier. Fatma fick brev för några år sedan av de marockanska myndigheterna att hennes pappa levde.

Nyligen har hon fått ett nytt brev av samma myndighet där det står att hennes pappa är död sedan mycket länge. Vad ska hon tro? Vilket värde har kommitténs rapporter?

Mohammed flydde från ockuperat område till flyktinglägren 2004. Det ockuperade området var som ett stort fängelse, berättade han. Västsaharierna är diskriminerade på arbetsmarknaden och de kan inte demonstrera fredligt för självbestämmanderätten. Marockanerna får dessutom högre löner. Mohammed bestämde sig för att fly och tog sig över den minerade mur som byggts av marockanerna och som delar Västsahara i två delar.

Marockos brott mot mänskligheten. Ylva Lennartsson Hartmann, Hanga Sántha och Mark Klamberg vid Juridiska fakulteten på Stockholms universitet skrev 2010 en straffrättslig studie om de systematiska kränkningar av västsahariernas mänskliga rättigheter, som Marocko gjort sig skyldig till sedan ockupationen inleddes 1975. De fann att dessa utgör brott mot mänskligheten enligt den internationella straffrättsliga sedvanerätten.

Studien finns att läsa på tidskriften Västsaharas hemsida www.vastsahara.net

Lena Thunberg

Bild: Ylva Lennartsson Hartmann

Folkrättsjurister vill sätta press på Spanien

– **Spanien har det formella ansvaret för Västsaharas avkolonisering men Marocko som ockupant har de facto ansvar för att bland annat skydda civilbefolkningen, sa docenten i folkrätt Pål Wrangle vid Västsaharaseminariet.**

Även Hans Corell, FN:s tidigare rättschef, påpekade att Spanien måste ställas till svars.

Vilken folkrättslig status har då Västsahara? Västsaharierna har rätt till självbestämmande. Marocko har ingen rätt till territoriet och ingen rätt att utöva våldshandlingar där, fastslog Pål Wrangle. Spanien har formellt fortfarande det administrativa ansvaret för området, men Marocko har de facto det administrativa ansvaret men är dessutom ockupant. Därför har Marocko ett speciellt ansvar. Det betyder bland annat att civilbefolkningen ska skyddas.

Enligt folkrätten har ett folk rätt att fritt förfoga över sina naturtillgångar. En ockupant kan utveckla näringslivet men inte för sin egen vinnings skull.

Redan 2002 slog FN:s tidigare rättschef

Fatma har fått motstridiga uppgifter om pappan, som försvann 1975, lever.

Hans Corell fast att ett marockanskt utnyttjande av eventuella oljefyndigheter utan det västsahariska folkets medgivande och som inte kommer dem till del är ett brott mot folkrätten.

Detta gäller också andra naturtillgångar. Polisario har aldrig tillfrågats och lär heller aldrig ge sitt tillstånd.

EU-kommissionen "misstolkade" Pål Wrangle menade, att detta utlåtande har misstolkats å det grövsta av EU-kommissionen, eftersom man inför en omförhandling eller förlängning av fiskeavtalet mellan Marocko och EU skrivit "befolkning" i stället för "folk" och utelämnat kravet på att västsaharierna själva ska säga ja eller nej till exploatering av naturresurser. I den ockuperade delen av Västsahara bor en majoritet av marockanska bosättare, som i strid med FN:s fredsplan har flyttat in.

Hur ska då tredjeland, övriga stater förhålla sig till Västsaharafrågan enligt folkrätten?

– De ska inte erkänna det orättmätiga förhållandet, inte ge bistånd och dessutom göra något för att situationen ska upphöra, sa Pål Wrangle.

Därför är det extra intressant att EU redan 1996 slöt ett associationsavtal med Marocko. Det gällde bland annat jordbruksprodukter och fisk. Jordbruksavtalet skulle ha slutförhandlats förra året men det har "fastnat" i EU-parlamentet. EU:s rättstjänst har nämligen stoppat hela processen. Den har inte godkänt avtalet och vill fråga EU-kommissionen.

2006 slöt EU ett fiskeavtal med Marocko som gav 119 båtar rätt att fiska även i västsahariska vatten. 100 av de båtarna är dessutom spanska. Sverige var då det enda land som röstade emot avtalet, på grund av att just västsahariskt ockuperat fiskevatten ingick i avtalet. Det avtalet kostar EU 36 miljoner euro varje år och har nu förlängts ett år till, trots starka protester. Sverige, Danmark och Storbritannien röstade nej till en förlängning. Tyskland och Finland lade ned sina röster.

– Det betyder att opinionen nu har stärkts väsentligt för västsahariernas rätt, påpekade

Pål Wrangle som underströk att fiskeavtalet står i direkt strid med folkrätten, eftersom det är ett indirekt erkännande av Marockos rätt till Västsahara.

Under 2011 ska avtalet utredas vidare, men fortfarande ska även EU-parlamentet säga sitt om den ett-åriga förlängningen av fiskeavtalet.

I sin resumé av Västsaharas historia poängterade Pål Wrangle att FN 1963 fastslog att Västsahara är ett icke-självstyrande område och 1966 uppmanades Spanien att avkolonisera området, att Internationella Domstolen i Haag 1975 åter slog fast att principen om självbestämmande gäller för Västsahara, vilket betyder att västsaharierna har rätt till självständighet om de så önskar.

EU bryter mot folkrätten. Men efter den spanske diktatorn Francos död 1975 fick Spanien bråttom att göra sig av med sin koloni och i stället invaderade Marocko Västsahara i den berömda "Gröna marschen". FN:s säkerhetsråd uppmanade Marocko att dra sig tillbaka, vilket de inte gjorde. Krig bröt ut mellan Polisario och Marocko och pågick till eldupphör 1991. Detta eldupphör var en del av FN:s fredsplan som båda

"Det betyder att västsaharierna kan bli självständiga om de vill."

parter, Marocko och Polisario hade accepterat. En folkomröstning om områdets självständighet skulle ske 1992 men Marocko la hinder iväg och vägrar dessutom blankt sedan 2004 att acceptera självständighet som ett alternativ.

Marocko har i stället lagt ett eget förslag om begränsad självständighet, så kallad autonomi, vilket Polisario helt avvisar och hänvisar till västsahariernas rätt till självbestämmande och självständighet.

– Principen om självständighet i FN:s avkoloniseringsdeklaration 1960 fortsätter att gälla. Det betyder att västsaharierna kan bli självständiga om de vill, sammanfattade Pål Wrangle.

Pål Wrangle och sju andra svenska folkrättsjurister har skrivit en juridisk analys av EU:s fiskeavtal med Marocko. Ett förnyat fiskeavtal innebär att EU och dess medlemsländer bryter mot folkrätten, eftersom man därmed bistår i Marockos allvarliga brott mot folkrätten.

Analysen finns att läsa på VästsaharaAktionens hemsida: www.vastsaharaaktionen.se

Lena Thunberg

Bild: Irma Norrman

"Folkrätten står inte högt i kurs"

Inga Brandell, nordafrikaexpert och docent i statsvetenskap ger inte mycket för EU:s försvar av folkrätten.

– Sverige borde absolut vara mer pådrivande. De små norra staterna i Europa som inte har några intressen som står på spel kunde åta sig att driva de principiella frågorna om till exempel västsahariernas rätt till självbestämmande och självständighet, säger Inga Brandell, docent i statsvetenskap vid Södertörns högskola och nordafrikaexpert.

– Utvecklingen blåser inte i den folkrättsliga riktningen som för 40 år sedan. Nu blåser det från ett annat håll. Titta till exempel på Israel-Palestina-konflikten. Det finns konsensus om att palestinierna måste få sin stat, men det är inte genomfört, påpekar hon.

Banden mellan Frankrike och Marocko är mycket starka och Västsaharafrågan står inte i fokus – varken i Marocko eller i Europa.

– De starka ekonomiska banden sedan Marocko var en fransk koloni kvarstår. Många fransmän är fortfarande bosatta i Marocko. Enbart i staden Marrakech bor 35.000 fransmän.

Frankrike har försökt att behålla goda relationer med alla sina forna kolonier i Nordafrika; Marocko, Mauretanien, Algeriet och Tunisien, men man har också försökt att balansera mellan dem, så att

ingen ska växa sig för stark. På så sätt vill man behålla stabilitet.

Men man har också velat att dessa länder ska ha ett tätare samarbete sinsemellan för att lättare kunna skapa det frihandelsområde runt Medelhavet som EU påbör-

Statsvetaren Inga Brandell.

jade med Barcelonaprocessen.

– Det finns dessutom en politisk elit i Frankrike som sedan länge har starka band med Marocko, menar Inga Brandell. Presidenten, företagsledare och andra har bjudits in till Marocko på enorma fester runt kungen, där man jagat och ridit i öknen.

Personliga band har skapats på detta sätt. Detsamma gällde i Tunisien.

Relation Marocko-Algeriet. Marocko blev fritt 1956 och Algeriet 1962. I Algeriet liksom i Tunisien fanns ett intresse för socialism och för att utveckla ett välfärdssamhälle för befolkningen. Det fanns inte på samma sätt i Marocko. Där var nationalismen stark och den gav legitimitet åt monarkin som yttersta försvarare av nationen.

Många marockaner stödde algeriernas befrielsekamp, och 1962 väntade Marocko sig att få tillbaka ett gränsområde. Men Algeriet vägrade med hänvisning till afrikanska enhetsorganisationen OAU:s beslut att de gamla koloniala gränserna skulle gälla. Det så kallade Sandkriget bröt ut mellan de båda länderna och pågick i tre veckor. Sedan dess har relationerna mellan de båda länderna skiftat.

– Det här påverkar också relationerna när det gäller Västsahara, menar Inga Brandell. I Marocko finns föreställningen att man har blivit av med en del av sitt territorium till Algeriet och nu vill Algeriet ta ytterligare en del av Marockos territorium.

– Algeriet har en stark ekonomi med sina oljefyndigheter, vilket Marocko saknar. Därför har Marocko inte alls samma förutsättningar att driva en egen linje och politik. Al-

geriet däremot är rika och kan välja en egen väg. Detta är ett orosmoment för Frankrike. Nu får till exempel inga utländska företag investera i Algeriet, om inte Algeriet äger 51% av bolaget.

Marockos intresse för EU och dess föregångare har varit och är mycket stort. Redan på 60-talet ansökte man om medlemskap i EEC ungefär samtidigt som Turkiet, men det viftades bort med att Marocko inte tillhör Europa. Diskussionen om ett med-

”Man får inte ifrågasätta fäderneslandet, islam eller kungen.”

lemskap i EU har dock kommit upp igen på sista tiden. Marocko har ju redan fått en så kallad ”advanced status” i EU.

Kungen och demonstrationer. Precis som i andra nordafrikanska länder har demonstrationer pågått och fortsätter. Initiativtagare var först arbetslösa akademiker.

Den 20 februari gick startskottet för de första stora demonstrationerna. Det fortsatte 20 mars med 20.000 demonstranter i Casablanca, 10.000 i Tanger och 6.000 i Rabat. En månad senare var det cirka hälft-

ten som kom, men demonstrationerna har alltså fortsatt. Kraven gäller främst slut på korruptionen samt en förändrad maktstruktur. Däremot har man inte direkt ifrågasatt kungen och hans ställning.

– Demonstranterna vill ha en kung som härskar men inte regerar, säger Inga Brandell. Med det menas en kung som försvarar landet, nationen, suveräniteten men som inte sysslar med den dagliga politiken.

Marocko är ett konservativt land där oppositionen nu kräver konstitutionell monarki precis som i kungadömena Jordanien och Saudiarabien, liksom i Bahrein.

Kungens roll som religiös ledare är stark. Han är de troendes ledare, med släktband till profeten Mohammed.

– Man kan urskilja två linjer i synen på kungen, menar Inga Brandell. Ett synsätt är att man inte ska angripa kungen, bara makteliten runt honom.

Det andra synsättet är att kungen faktiskt har en egen vilja, men att han hindras att föra ut sitt budskap av eliten runt honom.

Kungen har dock varit framgångsrik när det gäller familjelagstiftning. Han tillsatte en kommission, föreslog nya lösningar, när man hade kört fast. Konflikten gällde vad som är islamiskt och vad som är oislamiskt. Kungen lyckades bestämma i modernismens tecken. Den marockanska kvinnan har nu fått fler rättigheter, som t.ex. rätten att skilja sig och att arbeta.

– Men varför la sig feministerna och de radikala platt? har många undrat, säger Inga Brandell. Det är ju fortfarande kungen som bestämmer. Detta borde, menar en del, naturligtvis ha röstats fram i parlamentet istället.

Mohammed VI har också tillsatt en kommission som ska se över själva konstitutionen. Den 15 juni ska förslaget lämnas och sedan folkomröstas. Men kommissionen är tillsatt av kungen och därför vägrar fackföreningar och andra att tala med kommissionen. Den gällande konstitutionens tre högsta värden kommer dock inte att få ifrågasättas i arbetet med den nya:

För det första Fäderneslandet. Där ingår Västsahara enligt marockanernas sätt att se det hela. Man får inte röra fäderneslandet, landets integritet.

Man får inte heller ifrågasätta islam eller kungen.

I Marocko är 50 procent av befolkningen analfabeter. De flesta är flickor på landsbygden och vuxna.

– Det enda man verkligen borde hjälpa till med i Marocko är ge bättre utbildning för denna grupp, säger Inga Brandell.

Lena Thunberg
Bild: Palmecentret

Kämpar tillsammans med Västsaharas folk

– Vi kallar den skammens mur, för det är skamligt att skilja på bröder och systrar på det sättet.

Det säger Brahim Mokhtar och pekar bort mot en av världens längsta murar som Marocko har byggt genom Västsahara. Muren är dryga 200 mil lång, mer än hela Sveriges längd.

Brahim är Polisarios representant i Sverige. Bakom muren och alla de marockanska soldater som patrullerar där, skymtar det ockuperade Västsahara. Själva står vi på den mindre landremsa av Västsahara som är fritaget. Vi kan inte gå närmre än ett par kilometer från muren eftersom soldaterna då skjuter skarpt. Dessutom lurar minor överallt. Området kring muren bedöms vara världens mest minerade. Det finns tre till tio miljoner minor synliga eller gömda i ökensanden i Västsahara. De skördar ständigt nya offer. Många är de västsaharier som drabbats och som förlorat ben och armar, nära och kära.

Men när vi träffar några av dem på ett sjukhem i de västsahariska flyktinglägren, vill alla helst tala om en sak: Västsahara. Deras land och folkets rätt till fred och frihet. Där i flyktinglägren, mitt ute i Saharaöknen i sydvästra Algeriet, bor cirka 160 000 västsaharier sedan decennier. Och de längtar hem.

Palmecentret har länge samarbetat med olika västsahariska organisationer. Genom att ge stöd till det västsahariska folkets egen organisering är syftet att främja arbetet för

fred och frihet.

Polisario och dess ungdomsförbund, Ujsario, är några av organisationerna Palmecentret samarbetar med. Medlemmar och företrädare får möjlighet att stärka kunskapen om politik och organisering genom utbildningar och utbyten. Det ger kraft till arbetet för ett fritt Västsahara.

De senaste åren har till exempel 15-30 västsahariska ungdomar per år, från både flyktinglägren och de ockuperade områdena, deltagit i sommarutbildningar i Sverige. Där får de chans att mötas. Något som annars är svårt och förknippat med stora risker. Under den dryga veckan utbyter de åsikter och erfarenheter av frihetskampen. De deltar i seminarier om jämställdhet, organisationskunskap och kommunikation.

– Palmecentret har lyckats med något som FN inte klarade av, att samla ungdomar både från flyktinglägren och från de ockuperade områdena. Polisario och svensk socialdemokrati har haft ett starkt samarbete ända sedan Olof Palmes tid, säger Salek Saluh Mohamed Chej, en av ungdomarna som deltagit.

Kvinnorna utbildas. Kvinnorna i flyktinglägren spelar en nyckelroll i kampen för självständighet. Tillsammans med västsahariska kvinnoorganisationer samarbetar Palmecentret för att stödja och stärka kvinnorna i lägren. Det handlar ofta om att möjliggöra utbildning, eftersom kunskap är makt.

I Olof Palmeskolan utbildas cirka 100 kvinnor per år i bland annat språk, datorkunskap och administration. Skolan drivs av kvinnorna själva, med stöd av bland andra Palmecentret och S-kvinnor. Skolan gör det möjligt för kvinnor att få större makt över sin vardag och att öka jämställdheten. Något som också stärker arbetet för ett fritt Västsahara.

– Det är viktigt att kvinnorna i lägren har en hög utbildningsnivå. Vi är en majoritet av lägrens invånare och har stor del i lägrens administration. Utan oss stannar det, säger skolans rektor Momna Lebsir.

Västsaharierna som bor på ockuperat område lever i ständig skräck liksom de som

Palmecentret samarbetar sedan lång tid med olika västsahariska organisationer.

Jens Orback och Mohamed Abdelaziz.

tvångsflyttats till Marocko för att tvångsassimileras. Marockanska myndigheter fängslar och torterar de som hävdar Västsaharas rätt till frihet.

– Först blev jag torterad av marockansk polis och sedan fängslades jag utan rättegång. De slog mig i huvudet och på benen. Sedan tvingades vi se på när en ung tjej våldtogs, det var för mig nästan värre än den fysiska tortyren. Efter tortyren sydde en sjuksköterska ihop mina sår utan bedövning.

Det berättar Hamadi el Karcha, en ung,

Olof Palmes Internationella Center (Palmecentret)

Palmecentret är den svenska arbetarrörelsens organisation för internationellt utvecklings-samarbete och opinionsbildning. Demokrati, mänskliga rättigheter och fred är målen som dominerar verksamheten. Palmecentret och dess 26 medlemsorganisationer arbetar årligen med cirka 250 solidaritetsprojekt i hela världen. Läs mer på www.palmecenter.se Stöd insatserna genom att sätta in ett bidrag på plusgiro 570-2.

...stahariska organisationer för att stödja arbetet för fred och frihet.

I Olof Palmeskolan utbildas cirka 100 kvinnor varje år.

människorättsaktivist som flytt det ockuperade Västsahara och nu bor i flyktinglägren. Det var när han för fem år sedan hade demonstrerat i västsahariska El Aaiún som han tillfångatogs och fängslades.

– Vi måste använda vår makt och frihet för att ge västsaharierna rätt till makt och frihet, säger Palmecentrets generalsekreterare Jens Orback. Därför är också opinionsbildning för Västsahara en viktig del av vårt arbete.

Med artiklar, seminarier och påverkansarbete håller Palmecentret och arbetarrörel-

sen, tillsammans med andra organisationer, Västsaharafrågan levande.

Nej till fiskeavtalet. Förra året skrev Jens Orback och Västsaharas president Mohamed Abdelaziz en gemensam artikel i The Guardian och på DN Debatt. De varnade för att nordvästra Afrika står på randen till krig på grund av omvärldens, särskilt EU:s, ignorans av ockupationen:

”Tidigare har västsaharierna sympatiserat med vapenvilan. Så är det inte längre... Fler

och fler talar om att återuppta den väpnade kampen... Det både smärtnar och oroar oss. I våra roller har vi ständigt förespråkade fredliga lösningar och diplomatiska metoder.”

Abdelaziz och Orback menar att EU kan spela en roll, särskilt genom sitt fiskeavtal med Marocko. Palmecentret har tillsammans med Socialdemokraterna och flera andra organisationer drivit att avtalet strider mot folkrätten och måste exkludera ockuperat vatten. Det ledde i våras till att Sverige återigen röstade nej till avtalet. Också i Europaparlamentet arbetar svensk arbetarrörelse intensivt med frågan.

– Vi arbetar hårt för att EU ska säga nej till avtalet om det inkluderar västsahariskt vatten. Vi som arbetar med denna och andra frågor som rör Västsahara har en gemensam arbetsgrupp i parlamentet. Det behövs, för hittills har tyvärr EU satt sina ekonomiska intressen före folkrätten, säger Åsa Westlund, Europaparlamentariker (S).

Palmecentret fortsätter sitt arbete för att stödja västsahariernas kamp för fred, frihet och demokrati. Tillsammans kan vi förpassa ockupationen till historieböckerna.

Laila Naraghi, Palmecentret
Bilder: Palmecentret

Inget Västsahara på EU-möte

– Ta upp Västsaharifrågan på ministerrådsmötet! Det krävde Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet vid EU-nämndens möte 18 mars, men fick nej av Carl Bildt.

– Vi kan inte fortsätta att låta Marocko ockupera ett land. Om Marocko ska ha stöd från EU-länderna måste man också lösa frågan om Västsahara, sa Bodil Ceballos (MP).

– Västsahara nämns inte. Man ser Paris skugga här och deras Marockorelation över även detta dokument, sa Jonas Sjöstedt (V).

Kritik från EU-parlamentet

– Extremt dåligt, långsamt och utan insyn, sa den finske liberale EU-parlamentarikern Carl Haglund 15 april om EU-kommissionens agerande.

EU-parlamentet ska rösta om det kontroversiella fiskeavtalet mellan EU och Marocko, som kommissionen beslutade att förlänga med ett år i februari.

Enligt Haglund, vice ordförande i parlamentets fiskeutskott, har kommissionen inte skickat nödvändiga handlingar och en rapport finns bara på franska. Det fördröjer röstningen till juni eller juli.

”Västsaharierna känner s

Bodil Ceballos och Peter Rådberg, riksdagsledamöter för Miljöpartiet, besökte den ockuperade delen av Västsahara under fyra dagar i februari. Till skillnad från många andra parlamentariker från olika länder blev de inte omedelbart avvisade. Besöket sammanföll med protesterna i flera länder i Nordafrika.

”Den 20 februari planerades stora demonstrationer i Marocko. Det var förmodligen en bidragande orsak till att vi kunde ta oss in i landet. Myndigheterna ville nog inte ha dålig publicitet för att ännu en gång ha slängt ut två europeiska parlamentariker. El Aaiún var ännu mer belägrat av militärer dessa dagar på grund av de väntade demonstrationerna i Marocko. Myndigheterna utgick från att även västsaharierna skulle demonstrera. Västsaharierna å sin sida ansåg att det här var marockanernas möjlighet att demonstrera mot sin regering och ville inte störa dem.

Samhället präglades av en stark rädsla för den marockanska polisen men också av att man använder sig av alla möjligheter att anmäla och driva frågor till domstol, även om myndigheternas motstånd är starkt. Västsaharierna i El Aaiún använder ickevåldsmetoder, sittstrejker, fredliga demonstrationer, information i utlandet och till bland annat FN för att lyfta sina frågor, men de känner sig övergivna av världen och desperationen sprider sig. När vi lyckades ta oss in efter ett flera månader långt tvärstopp, kändes det som att vi ingav hopp åt både aktivister och myndighetspersoner.

MINURSO:s betalda semester. Krigströttheten är stor och längtan efter en normal tillvaro i fred är stor på båda sidor. Människor lever med en stark och ständig militär närvaro i kombination med hög polisbrutalitet. Familjer är splittrade sedan 35 år tillbaka av en

Släktingar till 15 unga män som försvann efter flykt mot Kanarieöarna 2005.

Hos guvernören och marockansk parlamentsledamot.

Anhörig till försvunna.

mur mitt i öknen. En mur som få i El Aaiún verkar ha sett i verkligheten. De marockanska myndigheterna bygger och investerar nu som aldrig förr i El Aaiún för att blidka EU och världssamfundet. Det finns de västsaharier som gynnas av detta, andra som accepterar det och är tysta men också väldigt många som vägrar att låta sig köpas. Den som är för regeringen kan få många förmåner, men den som har en annan politisk uppfattning har mycket svårt att få ett jobb eller ett värdigt liv.

Under dagarna i El Aaiún träffade vi företrädare för både Polisario, civilsamhälle, aktivister, fackföreningar, myndigheter och poliser. Att FN-insatsen MINURSO är där på ”betalad semester” var alla rörande överens om. Att MINURSO ska få rätt att också övervaka de mänskliga rättigheterna var ett önskemål från civilsamhällets sida.

Tortyr och hot. Vi blev ganska omgäende kontaktade av några killar som kämpar för

Exportrådsresa till Marocko

– Exportrådet borde aldrig ha planerat en resa till Marocko. Det är de ekonomiska motiven som i dag är själva drivmotorn i Marockos illegala ockupation av grannlandet Västsahara, sa Jonas Sjöstedt i en debatt i riksdagen med handelsminister Ewa Björling den 15 april.

Resan ställdes visserligen in på grund av tidpunkten och läget i Nordafrika, men Ewa Björling försvarade den.

– Jag tror inte på att bojkotta och isolera, sa hon och menade att "svenska företag gör skillnad".

Resebranschens ansvar

–Turistbranschen måste sluta vilseleda svenska turister genom att skönmåla diktaturer som Marocko, säger bland andra Anna Nilsson, Emmaus Stockholm i en artikel i GP. Vår granskning visar att resebranschen systematiskt blundar för att Marocko ockuperar Västsahara. Ett övergrepp som kan fortsätta så länge omvärlden tillåter det.

Emmaus Stockholm deltog i Turismässan i Göteborg, där de informerade om Västsahara och granskningen. Mer om detta i nästa nummer av Västsahara.

ig övergivna av världen"

Unga aktivister.

Syster till en ung man, som dog mystiskt.

Möte med fackföreningsrörelser.

att få Västsahara fritt från Marockos ockupation. De tog oss till en familj som hade drabbats hårt av den marockanska polisen, då en familjemedlem dödats. Deras berättelse om händelsen var mycket gripande och känslös. Där träffade vi också anhöriga till dem som nu sitter fängslade efter Gdeim Izik, protestlägret som stormades av marockansk polis i november förra året.

Vi träffade också två män, som hade kastats i fängelse för sitt deltagande i Gdeim

Izik. Den ena av dem hade gripits, när han försökte hjälpa människor att ta sig ut från lägret, när militär och polis inledde attackerna. Båda vittnade om den tortyr de utsatts för i fängelset och att de släpptes i brist på bevis och under löfte att inte berätta för någon vad de varit med om.

Vi var hela tiden förföljda av den marockanska polisen, eller marockanska Säpo. De skuggade oss under hela vår vistelse i landet.

Dagen därpå var vi inbjudna till guvernören som tog emot oss i sitt residens. Han visste vilka vi hade träffat.

Marockanska myndigheter anser att det var mest poliser som skadades och dödades i Gdeim Izik. Det är märkligt att det alltid är mest poliser som skadas i Marocko. Förmodligen är det snarare ett exempel på hur myndigheterna försöker manipulera bilden av polisens våld mot sin egen befolkning. Annars måste det betyda att deras polis är synnerligen inkompetent.

Fisk och smuggling. Vi hade ett möte med fackliga representanter för fosfatfabriken och fiskefacket. Aktuella frågor var bland annat pensionsfrågor för dem som en gång jobbade på fabriken under spanskt styre

och rätten till fiskevatten utanför västsahariernas kust.

EU kräver av Marocko att västsaharierna ska få del av fisket men fiskefacket vittnar om att Marocko löst det så att endast ett fåtal västsaharier får licens att fiska. En av dem var borgmästaren som har en fiskeindustri. De västsaharier som har fått licenser är de som är positivt inställda till den marockanska staten och kungahuset. Västsaharierna får inte vara nere vid stranden efter kl. 18.00. Det ryktas att myndigheterna smugglar ut västsaharier till Spanien för att bli av med dem. Även annat lär smugglas.

15 försvunna ungdomar. Vi mötte också mammor som hade förlorat sina söner. 15 pojkar i åldern 18–25 år är spårlost borta sedan den 25 mars 2005. Marinkären stoppade dem under flykten till Spanien. De var aktivister utan att vara med i någon speciell organisation. De var på väg till Kanarieöarna och blev tagna av marockanska myndigheter. Många människor, som har protesterat mot att myndigheterna har tagit dessa pojkar, har själva blivit slagna och fängslade för sitt engagemang i fallet. Myndigheterna försöker att få mammorna till de försvunna pojkarna att lämna landet.

Mammorna har vänt sig till spansk domstol och Den höga kommissionären för mänskliga rättigheter i FN. De spanska myndigheterna har klarlagt att pojkarna aldrig nådde den spanska kusten. Marockanska myndigheter har inte gett svar på frågan varför sönerna rövades bort. Det finns bevis på att de förts tillbaka till land och att de fängslats. En av dem har dött. Mödrarna har också erbjudits pengar och bostäder för att sluta gräva vidare, men de har vägrat."

Bodil Ceballos, Peter Rådberg,
Riksdagsledamöter för
Miljöpartiet de Gröna

Västsaharierna lever numera i minoritet i den ockuperade delen av Västsahara. I strid med FN-resolutioner har Marocko fört in marockanska bosättare, som får jobb och förmåner.

Den svarta måndagen

De ber mig att sprida berättelserna vidare. Gång på gång. Kvinnorna sträcker ut sina händer mot mig. En hetsig diskussion om vem som ska få tala först bryter ut.

Berättelserna är många om hur hårt drabbad den västsahariska befolkningen är och har varit sedan den marockanska ockupationens början år 1975.

Det lilla rummet är fullt av kvinnor och män i olika åldrar. Alla har kommit för att återge vad som egentligen hände, när den marockanska militären attackerade protestlägret Gdeim Izik i november förra året. Då den västsahariska befolkningen protesterade mot ockupationsmaktens marginalisering av västsaharierna.

– Vi använde oss av gamla tält som våra mor- och farföräldrar sparade sedan de levde som nomader, berättar tolken Sidi för mig.

Jag försöker slappna av medan Sidi beskriver händelsen, men tanken på att den marockanska polisen kan komma instormandes när som helst distraherar mig. Jag frågar Sidi om han tror att polisen vet var vi är. Han skakar på huvudet.

– Man kan aldrig veta säkert. Men de syns inte till än i alla fall.

En kvinna i min egen ålder slår sig ner bredvid mig i den röda soffan. Hon bär en lila melhafa som täcker hennes hår. Försynt presenterar hon sig som Fatma. Hon är 20 år gammal och studerar franska i Boujdour,

söder om El Aaiún. Anledningen till att hon har kommit hit är för att berätta om sin farbror Barri som sitter i Azzakifängelset i Salé, Rabat. Han togs till fånga tillsammans med 20 andra personer.

– Polisen kom och hämtade dem på natten när alla sov, berättar Fatma. Det var den 19 november förra året. De slog honom. Nu är de alla i fängelse i Marocko. Med ögonbindel för ögonen tvingade polisen dem att skriva

”Polisen tvingade dem att skriva under en rapport om att de brutit mot marockansk lag.”

under en rapport om att de brutit mot marockansk lag. Det räckte med ett tumavtryck för att hela hans liv skulle förändras.

Fatma har knappt hunnit berätta färdigt förrän nästa person vill fortsätta.

Skildringarna är många om hur västsaharier blivit bortförda av marockansk polis under protesterna. Många beskriver händelserna den 8 november som ”den svarta måndagen”. Det var då de flesta västsaharierna blev brutalt gripna av marockansk polis och militärstyrkor i tältlägren och den marockanska militären började attackera tältlägren med targasgranater.

– Vi visste inte ens om han levde eller inte, förklarar Aicha om sin bror som greps un-

der attacken den 8 november. Polisen kom på natten. De förde ut människor från tältet mitt i natten och slog dem för att sedan föra bort dem.

– Vi letade överallt efter min bror, men polisen vägrade säga någonting. Efter åtta dagar läste vi på internet att han satt i fängelse.

Anledningen var, enligt den marockanska polisen, att han dödat ett flertal personer. Men Aicha hävdar att han knappast skulle vara kapabel till detta. Han är 54 år och har svår diabetes och skulle rent fysiskt inte klara av det. I dagsläget har hon ingen aning om hur han mår, eftersom det är ovisst om han får insulin i fängelset eller inte.

Jag får höra flera redogörelser om hur västsaharier blivit torterade, hotade till livet och misshandlade i sina egna hem.

Det är förbjudet att kritisera den marockanska kungen, både i Marocko och i Västsahara. Som kritik räknas även att visa den västsahariska flaggan, tala det västsahariska språket hassaniya eller på annat sätt påminna om den västsahariska befolkningens existens.

Detta protesterade alla de 20 000 deltagare vid Gdeim Izik emot.

Människorna vi möter vill att informationen om situationen i Västsahara ska nå ut i världen. Samtidigt utsätter de sig själva för en stor risk då de träffar mig för att tala om förtrycket.

Text och bild: Helena Engleson, elev på Jakobsbergs folkhögskola

”Vårt lands rikedom är vår olycka”

Diskrimineringen på arbetsmarknaden gör livet svårt att leva i det ockuperade Västsahara. Arbetslösheten bland västsaharierna är skyhögt. De flesta familjer försörjer sig genom att någon anhörig jobbar utomlands och skickar hem pengar.

Sedan Marocko gick in i landet 1975 har västsaharierna allt mer trängts undan från arbeten både inom gruvnäring och fiske.

Vi träffar västsahariska representanter för det västsahariska fiskerifackförbundet och det västsahariska fosfatarbetarförbundet. De berättar om sitt arbete mot ockupationen och stölden av naturresurserna samt om förtrycket och diskrimineringen.

– Nuförtiden krävs det en utbildning för att få jobba med fisket, men detta är bara ett sätt att få bort oss västsaharier från jobben. Marockanerna får intyg från kursen efter en vecka, medan vi måste gå ett halvår och sen får vi ändå inte ut några intyg, säger någon upprört.

De få västsaharier som ändå jobbar inom fisket behandlas mycket illa. Representanter från fiskeriförbundet berättar härresande historier om personer som blivit förgiftade ute på havet, andra som nekats vård när de blivit sjuka och alla känner de någon som fängslats när de har protesterat mot ockupationen eller villkoren för arbetarna. Illskan över hur Marocko behandlar västsaharierna är stor. För det är de marockanska myndigheterna man är emot och inte enskilda marockaner.

– Det är inte konstigt att marockaner flyt-

tar hit, de lockas ju av arbeten, skattelättnader och andra fördelar. Det är strukturer som vi är emot.

Plundringen måste stoppas. En stor del av fackförbundens arbete handlar om att uppmärksamma frågan kring Marockos utnyttjande av Västsaharas resurser. Representanterna pratar upprört om fiskeriavtalet mellan Marocko och EU och de är tacksamma över att Sverige röstade emot avtalet. De är

”Alla känner någon som fängslats för protester mot ockupationen eller villkoren för arbetarna.”

också glada över den dokumentära Uppdrag granskning gjorde om tjuvfisket i Västsaharas vatten.

– Plundringen av våra naturresurser måste stoppas, säger en representant för fiskerifackförbundet. Vårt lands rikedom har blivit vår stora olycka, fortsätter han, och syftar på de ekonomiska intressen som ligger bakom ockupationen och omvärldens ovilja att agera mot den.

De rika fiskevattnen utanför Västsaharas kust, de stora fosfatfyndigheterna samt eventuella olje- och naturgasfyndigheter är en viktig anledning för Marocko att inte släppa taget om området.

Utvinningen av naturresurser från ockuperade områden är olaglig enligt folkrätten,

såvida inte ockupationsmakten kan visa att rikedomen kommer den ockuperade befolkningen till del och att den givit sitt medgivande. Vi frågar alla de människor vi träffar på vår resa om de någon gång blivit tillfrågade om den västsahariska befolkningen får del av rikedomen från fiske och fosfat. Svaret blir nej. Ingen har hört talas om någon annan som blivit tillfrågad om detta. Istället berättar fiskerifackförbundet om hur det fiffles med kvoter och märkning. Fisk från Västsahara körs till Agadir i Marocko och märks om där. De berättar också om internationella företag som använder sig av lokala småföretags namn för att komma runt regler och kvoter. De föreslår att någon oberoende stannar trafikerna några timmar på väg till Agadir för att se hur mycket fisk det är som körs dit olagligt.

Det fiffles med kvoter. Även fosfatarbetarna menar att det fiffles med kvoterna.

– Officiellt säger Marocko att endast 1 procent av fosfatet kommer från Västsahara men i verkligheten är det mycket mer, säger Saidi el Hussein.

Många medlemmar inom fosfatarbetarförbundet pekar på att Spanien fortfarande har ett stort ansvar för situationen i Västsahara.

– Det är Spanien som var kolonisationsmakten och det är Spanien som ska ge Västsahara sin frihet.

Dagen efter vi att träffat fackförbunden är det en manifestation i stan. Man ska samlas utanför gruvministeriets kontor för att protestera mot plundringen av Västsaharas naturresurser och de dåliga förhållandena för västsaharier. Vi frågar om vi kan delta.

– Javisst säger de, om ni sitter i en bil en bit ifrån och är iklädda melhafa, då kan ni vara med.

Själva riskerar de misshandel, fängelse och tortyr, men de vill inte riskera vår säkerhet. De vill att fler västerlänningar ska komma och se hur läget är i de ockuperade områdena.

Text och bild: Tove Kamerud, medlem i Emmaus Björkä

Västsahariska fosfatarbetare och fiskare protesterar mot plundringen av deras naturresurser.

Protester i Boujdor

Fredliga manifestationer i flera stadsdelar i Boujdor slogs ned brutalt av marockansk militär den 8 mars. Hundratals västsaharier protesterade mot marginaliseringen av västsaharier i staden.

Demonstranterna, som hade västsahariska flaggor, ropade slagord om västsahariernas rätt till självbestämmande och självständighet och krav på att ockupationsmakten Marocko omedelbart lämnar Västsahara

Flera västsaharier skadades.

Marocko bestämmer

– Marocko utövar, de facto, den administrativa makten över Västsahara, inklusive över vilka utländska medborgare som kan resa in dit, svarade Carl Bildt på riksdagsledamot Jonas Sjöstedts (V) fråga om vilka kontakter regeringen tar med marockanska företrädare för att besök till det ockuperade Västsahara blir möjliga.

Fyra personer från Jakobsbergs folkhögskola utvisades från det ockuperade Västsahara i januari. Även journalister och riksdagsledamöter har hindrats besöka Västsahara.

Sprang för ett fritt Väs

För elfte året i rad organiserades Sahara Marathon i de västsahariska flyktinglägren i februari. Den ende svensken som deltog i år var riksdagsledamoten Jens Holm (V). Här är hans berättelse:

Sahara Marathon i februari var en lika underbar som helt uttömmande upplevelse. Min sluttid blev 4.34, och alla som följer maraton vet att det inte är någon topptid. Men jag är nöjd med tanke på omständigheterna.

Loppet började i flyktinglägret El Aaiún. Stämningen var på topp. Fullt av folk vid startfällan. Polisariosoldater, barn, kameler och 135 löpare från en mängd olika länder. Jag gick ut rätt hårt, sprang första milen på drygt 50 minuter. Underlaget var packad sand och vädret perfekt, ungefär 16–17 grader. Var tredje kilometer var det en vätskek kontroll. Inne i flyktinglägret peppades jag av jublande människor och barn som ville veta vilket land jag kom från. Största delen av loppet gick dock mitt ute i öknen. Det är en fantastisk känsla att springa, i princip, helt ensam och bara ha sanddynerna och öknen som omgivning. Då och då blev jag upphunnen av en jeep: ”Hur mår du? Vill du ha vatten? Heja på, Sverige!”

Andra milen gick också fort, alldeles för fort för att vara ett maraton, och i synnerhet Sahara Marathon. Vid 25 km gick jag in i väggen. Jag var bara helt enkelt tvungen att stanna. Tänkte, nu kan jag inte springa en meter till. Men efter att ha druckit extra vatten och käkat dadlar samt fått pepp från en britt, Nick, började jag röra på mig igen.

25–30 km var kanske den tyngsta delen. Klockan var mitt på dan och solen brände från en klarblå himmel. 25–30 grader varmt. Den här delen var man tvungen att springa delvis genom rätt lös sand och forcera vissa sanddynor. Extremt jobbigt! Jag gick och

sprang om vartannat.

40 km inne i lägret Smara igen. Det började lätt snurra runt i huvudet. Måste vara extremt försiktig så att jag inte kollapsar på målsnöret. Peppande tillrop från lägrets barn gav mig den extra energi jag behövde för att springa in i mål.

Jag är imponerad över det västsahariska folkets organisationsförmåga. Här råder minst sagt extrema förutsättningar, extrem hetta, regn vart sjätte år, nedsmutsat grund-

vatten och en luft full med sand. Trots det har man lyckats bygga upp vattenförsörjning, ta hand om sopor, skolor till barnen, sjukvård och ett exilparlament och regering. Man brottas hela tiden med dilemmat att inte bygga in sig permanent här i öknen. Målsättningen är ju att kunna återvända till ett befriat Västsahara.

10–15 mil från flyktinglägret Smara upprättade Marocko i början på 1980-talet en mer än 200 mil lång mur, minerad med nio miljoner minor. Jag stod själv ett par hund-

Ambulanser till flyktingarna

Åtta begagnade ambulanser reparerades av elever från fordonstekniska programmet på Svalövs naturbruksgymnasium under våren och kördes sedan genom Europa till Röda Halvmånen i flyktinglägren i maj.

Insamlingsorganisationen Emmaus Fredriksdal i Skåne är organisatör för projektet.

I Alicante i Spanien blev tyvärr några ambulanser bestulna på verktyg och kommunikationsutrustning, när ambulanserna skulle fraktas över Medelhavet.

Vägrades FN-resa

UNHCR organiserar sedan 2004 familjesök mellan flyktinglägren och det ockuperade Västsahara. Under fem dagar får västsaharier träffa sina släktingar som de inte sett på kanske 30 år. Köerna är långa. Men Marocko vägrade att låta Mohamed Hallab delta och hotade att gripa honom. I protest hungerstrejkade han i flyktinglägren i 30 dagar. UNHCR lovade då att hämta hans familj till flyktinglägren samt att fortsätta påtryckningar på Marocko. Mohamed flydde till lägren 2004.

tsahara

ra meter från muren och kunde se de marockanska soldaterna titta oroligt på oss. Plötsligt ser jag några meter ifrån oss en svart sak sticka upp ur sanden. När vi går närmare ser vi att det är en icke-detonerad personmina. Man backar sakta därifrån, tänker på alla barn som drabbas av dessa dödande minor. Att få Marocko att riva muren och ta bort alla minor borde i alla fall vara ett minimikrav att ställa på landet.

Här är det te som gäller när man vill visa på gästvänlighet. Man dricker alltid tre koppar och teet, som är sött och gott, tillreds under en ceremoniliknande procedur. Man sittligger på golvet på mattor och kuddar. Min unikaste teupplevelse var nog när vi hade tittat på muren, mitt ute i öknen och stötte på på en jeep med Polisariosoldater. Självlklart ska det drickas te. Vi hittar ett (!) träd, rullar ut mattan i

”Här råder minst sagt extrema förutsättningar, hetta, regn vart sjätte år, nedsmutsat grundvatten och en luft full av sand.”

skuggan, männen ber några böner och sedan börjar tecermonin. ”Det här är livet. Att få sitta i skuggan och ha te med goda vänner”, säger en av mina västsahariska följeslagare. Ungefär som att dricka kaffe ur termos i de svenska fjällen.

Sahara Marathon var en fantastisk upplevelse. Ett under i organisering av flyktingarna i lägren och entusiastiska spanjorer och italienare. Att springa för ett fritt Västsahara, vad kan egentligen vara finare?

Jens Holm, riksdagsledamot (V)

Protester och hungerstrejker

Västsaharier i den ockuperade delen av Västsahara fortsätter sina protester mot den marockanska ockupationen och mot marginalisering, arbetslöshet och trakasserier.

Marockanska säkerhetsstyrkor angrep civila västsaharier vid bland annat fredliga sittedemonstrationer i El Aaiún i slutet av april och början av maj. Cirka 25 västsaharier skadades, både kvinnor och män.

Demonstranterna krävde arbete, bättre sociala förhållanden, att naturresurserna ska skyddas, de politiska fångarna frigges och att de marockanska myndigheterna och sluta trakassera civila västsaharier. De krävde också att Marocko lämnar Västsahara.

Utanför det ökända ”Svarta fängelset” utbröt panik, när säkerhetsstyrkorna omringade anhöriga, som hade samlats på grund av rykten om att fångar skulle frigges.

Två minderåriga pojkar, 11 och 12 år, greps den 24 april under två timmar och utsattes för sexuella övergrepp i El Aaiún.

Ex-fångar, som suttit i årtal i hemliga fångelser utan dom och under miserabla för-

hållanden, sitt-demonstrerade mot de marockanska myndigheternas likgiltighet inför deras krav på upprättelse.

Det västsahariska fackförbundet UGT-SARIO har fördömt misshandel och tortyr mot deltagare som bara ”krävde sin lagliga rätt”.

Tjugo västsahariska politiska fångar, som befinner sig i Zaki-fängelset i Salé i Marocko efter att protestlägret Gdeim Izik revs den 8 november, hungerstrejkar sedan 18 april. De är isolerade, får inte adekvat medicinsk vård eller besök av anhöriga. Flera av dem lider av kroniska sjukdomar. Den 7 maj var många svårt sjuka på grund av hungerstrejken. Samma dag hungerstrejkade anhöriga i Rabat för andra gången i protest.

– Dessa försvarslösa personer misshandlas brutalt i cellerna av de marockanska myndigheterna enligt flera rapporter och vittnesmål, skrev Västsaharas president Mohamed Abdelaziz i ett brev till FN:s generalsekretär Ban Ki-moon redan 27 april.

Han uppmanade Ban Ki-moon att trycka på Marocko att omedelbart och villkorslöst frigge alla västsahariska politiska fångar, inklusive gruppen i Saléfängelset. Rädsla dessa oskyldiga, skriver presidenten.

I fängelset i Tiznit i Marocko fortsatte ytterligare en politisk fånge 7 maj sin hungerstrejk i protest mot förhållandena där.

Källor: ASVDH, SPS och vittnesmål. Lena Thunberg

EU:s sämsta fiskeavtal

EU:s fiskeavtal med Marocko strider mot folkrätten enligt många experter, eftersom Västsaharas vatten ingår. Det är dessutom en ren förlustaffär och EU:s sämsta fiskeavtal. Det avslöjar Europaportalen som läst en hemligstämplad analys. 780 jobb till fiskare i främst Spanien ger de 320 miljoner kr per år EU betalar Marocko. Det betyder cirka 400.000:- kr för varje arbetstillfälle.

75 procent av EU-fisket sker dessutom på västsahariskt vatten.

Större fosfatreserver?

Fosfor och därmed fosfat är en ändlig resurs och som gödningsämne nödvändig för matproduktion. Enligt en ny internationell rapport är de globala resurserna fyra gånger större än tidigare bedömningar. Men forskare vid Linköpings universitet ifrågasätter siffrorna. I rapporten har den största producenten Marocko med det ockuperade Västsahara höjt sina reserver från 6.000 ton till 50.000 ton, i så fall nästan 85 procent av de globala reserverna.

Ännu en uppskjuten rättegång

Vad händer egentligen med Göteborgsfiskarna som åtalades för olaga fiske i västsahariskt vatten?

Åtalet, som väcktes i april 2009, gäller 13 månader, från april 2007 till maj 2008, då de båda yrkesfiskarna ska ha bedrivit olovligt yrkesfiske utanför Västsaharas kust med två fartyg, 63 m respektive 40 m långa. Fartygen saknade fartygstillstånd för yrkesfiske i allmänhet samt särskilt tillstånd från EU för att fiska i dessa vatten.

De båda båtarna har trälät i par och de båda männen samt nära familjemedlemmar eller släktingar har tjänstgjort som befälhavare. I besättningen har dessutom fiskare från både Sverige, Marocko och Västsahara ingått.

Fisket har bedrivits kontinuerligt. Efter avdrag för bland annat löner till den afrikanska besättningen och lokala fiskelicenser har de båda männen gjort en nettovinst på 20 miljoner kronor; 14 miljoner för 2007 och 6 miljoner för 2008.

Brotten anses som grova, eftersom de har begåtts systematiskt under lång tid och avsett fångster av stort värde.

Enligt kammaråklagaren kan straffen bli fängelse eller mycket kännbara böter vid en fällande dom.

Rättegången mot de två fiskeriföretagen i Västra Frölunda i Göteborg drar ut på tiden. Ännu har ingen tid satts ut för förhandling. Vad händer egentligen?

– Det har gått troll i det här målet. Nu lig-

Greenpeace blockerade fiskefartyget Nordic IV i Göteborg 2008 på grund av dess illegala fiske i Västsahara. Bilder: Greenpeace

ger detta hos Högsta Domstolen, säger åklagare James von Reiss.

Han berättar, att de tilltalade först begärde att Göteborgs tingsrätt skulle avvisa målet för att man inte hade behörighet att döma i en fråga som ägde rum utomlands.

Beslutet från tingsrätten efter en lång tids utredande var att tingsrätten visst hade denna behörighet.

Då överklagade fiskarna beslutet. När hovrätten, som kom fram till samma beslut som tingsrätten, skulle meddela beslutet hamnade det mitt i semestertider och ärendet expedierades inte i tillräckligt god tid. Ett hanteringsfel helt enkelt.

Då överklagade fiskarna hovrättens beslut till Högsta Domstolen, och där ligger nu frågan.

– Det hela är en ren procedurfråga, pustar åklagare James von Reiss.

Om Högsta domstolen väljer att inget göra, återvänder målet till Göteborgs tingsrätt. Där är det kö.

– I vår lär det inte bli någon förhandling men kanske till hösten.

– Det är mycket ovanligt med en sådan här gång... De tilltalade tar alla tillfällen i akt att förskjuta processen och kanske vänta på att tingsrätten ska tappa sugen.

– Men det gör vi inte, säger en luttrad åklagare.

Offentlig försvarare i målet är Erik Bergenheim, men Göteborgsfiskare tar ofta hjälp av stora affärsjuridiska byråer i Göteborg, när det gäller viktiga juridiska frågor.

Lena Thunberg

Sommarläsning?

Letar du efter bra böcker att läsa? Tidskriften Västsahara vill gärna rekommendera Jonas Sjöstedts "Sahara", en kriminalroman om Västsahara, ett mord och EU. Huvudpersonen är assistent till en EU-parlamentariker.

Sahara ingår i en trilogi. I de andra två böckerna kretsar innehållet också kring EU-parlamentet, assistenten och ett brott med anknytning till Somalia respektive Spanska inbördeskriget. Västerbotten finns med på ett hörn.

Västsahara på Facebook

Nu har tidskriften Västsahara över 950 vänner på Facebook! Där kan du hitta korta nyheter om den senaste händelseutvecklingen och länkar till mer information och tidningsartiklar. Du kan också kommentera själv!

Adress: www.facebook.com/tidskriftenvastsahara
Information hittar du också på tidskriftens webbsida www.vastsahara.net Där finns även länkar till andra webbsidor i Sverige och utomlands. Du kan också läsa gamla nummer av tidskriften på webbsidan.

KRÖNIKAN

Erkänn Västsahara!

"Erkänn Västsahara! I dag är det 30 år sedan Sahariska Arabiska Demokratiska Republiken Västsahara utropade sin självständighet. Över 80 stater har redan erkänt Västsahara, nu senast Sydafrika och alltfler nationer väljer att uppgradera sina förbindelser genom öppnandet av ambassader och statsbesök. Det är dags att Sverige äntligen ger detta förtryckta folk ett erkännande."

Orden är Europaminister Birgitta Ohlssons och EU-kommissionären Cecilia Malmströms, tidigare också hon svensk minister. I februari 2006, bara några månader före den borgerliga valsegern, krävde de i ett uttalande att Sverige skulle erkänna Västsahara som en självständig nation. Kravet var riktat mot den dåvarande S-regeringen.

Det var ett viktigt och bra uttalande.

Men sedan dess har Ohlsson och Malmström varit tysta. Vart tog deras krav vägen när de själva blev ministrar? Frågan om ett svenskt erkännande av Västsahara aktualiserades hösten 2009 när den socialdemokratiska partikongressen ställde sig bakom kravet. Men den folkpartistiska tystnaden fortsatte tyvärr.

Också i andra Västsaharafrågor har Folkpartiets tidigare mycket aktiva ställning saknats under senare år. Inför den senaste omröstningen om EU:s illegala fiskeavtal med Marocko, där ockuperat västsahariskt vatten är inkluderat, var det in i det sista osäkert hur regeringen skulle rösta. Till slut blev det klart att jordbruksminister Erlandsson skulle rösta nej. Detta efter många påtryckningar från oppositionen och organisationer i det civila samhället.

JENS ORBACK

Erlandssons nej var välkommet och viktigt. Det visar att det råder blocköverskridande enighet i denna fråga: Våren 2006 röstade S-regeringen som enda EU-land nej till fiskeavtalet med hänvisning till folkrätten.

Det finns ingen anledning att göra partipolitik av frågor som rör Västsahara. Allra minst eftersom det finns goda förutsättningar att nå blocköverskridande överenskommelser. Men då gäller det att alla partier som värnar Västsaharas rätt till fred och frihet, står fast vid sina beslut och tidigare krav.

I riksdagen står folkpartister, miljöpartister, socialdemokrater och vänsterpartister bakom att Sverige ska erkänna Västsahara. Tillsammans förfogar de över en riksdagsmajoritet och kan därmed bidra till ett svenskt erkännande.

Utifrån detta riktar jag en uppmaning till dem alla – FP, MP, S och V – om att nå en blocköverskridande överenskommelse som innehåller följande delar:

1. Aktivt svenskt arbete för att de ockuperade västsahariska områdena exkluderas från EU:s olika avtal med Marocko.
2. Tydliga svenska krav på Marocko att samarbeta med FN och Polisario, och att genomföra den överenskomna folkomröstningen om självbestämmande för det västsahariska folket.
3. Ett svenskt erkännande av Västsahara och en etablering av diplomatiska relationer med landet.

Jens Orback,
Generalsekreterare
Olof Palmes
Internationella Center

20

maj fyllde Polisario
38 år.

4.34

blev Jens Holms sluttid
i Sahara Maraton.

3

saker får inte ifrågasättas
i Marocko: Islam, kungen
och Marockos rätt till
Västsahara

125

kronor kostar års-
prenumeration för en
privatperson. Pg 204003-8

1

enda FN-styrka i världen
saknar mandat för
mänskliga rättigheter.
Gissa vilken?

Fatimettu

...är en av de cirka 165.000 västsaharier som bor i flyktinglägren mitt ute i Saharas öken på algeriskt område. Hon flydde från den marockanska invasionen 1975. Fortfarande väntar hon på att folkrätten ska börja gälla även för västsaharier och att hon ska kunna återvända till ett fritt Västsahara.

Hennes barn och barnbarn är födda i flyktinglägren. Och på andra sidan muren bor hennes släktingar, som hon inte har sett på 36 år.